

DOI: 10.26693/jmbs02.07.031

УДК 796.072.2

Коробейніков Г. В.¹, Мишко В. В.²,
Чернозуб А. А.³

ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ У ЮНИХ ТАНЦЮРИСТІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ УСПІШНОСТІ

¹Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна²Ужгородський національний університет, Україна³Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна

k.george.65.w@gmail.com

Досліджувались зв'язок індивідуально-типологічних властивостей нервової системи у юних танцюристів із спортивною успішністю. Було обстежено 32 кваліфікованих спортсмена віком 15–16 років. Виявлено, що висока працездатність та знижений рівень тривоги у танцюристів із більш високим рівнем успішності супроводжується зростанням активації симпатoadреналової системи внаслідок мобілізації адаптаційних ресурсів організму. Наявність високої рухливості нервових процесів та зростання швидкості сприйняття і переробки інформації в умовах психоемоційного напруження є запорукою успішності у спортивних танцях. Доведено, що успішність у спортивних танцях має зв'язок із балансом нервових процесів, що сприяє більш досконалої організації відтворення психомоторних навиків та обумовлено наявністю зосередженості при виконанні моторних навиків, із одночасним зниженням лабільності нервових процесів.

Ключові слова: індивідуально-типологічні властивості, юні танцюристи, успішність у спортивних танцях.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведені згідно Зведеного плану науково-дослідних робіт у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. теми 2.23 «Превентивні програми нейропсихологічної підтримки спортсменів високої кваліфікації на заключних етапах багаторічної підготовки», № державної реєстрації 0111U001730.

Вступ. У творчих видах спорту, якими є і спортивні танці успішність змагальної діяльності в багатьох випадках залежить від індивідуально-типологічних властивостей вищої нервової діяльності, які з є генетично детерміновані, але знаходяться у зв'язку із функціональним станом організму спортсмена. Тому, вивчення індивідуально-типологічних характеристик юних спортсменів дає можливість визначити реальний функціональний

стан нервової системи [1, 2, 3]. Індивідуально-типологічні властивості вищої нервової діяльності людини відображають концепцію Павлова І. П. про вроджені характеристики, що визначають функціонування нервової системи організму: сила, врівноваженість та рухливість нервових процесів [4].

Прояв індивідуально-типологічних властивостей нервової системи відображає можливості спортсменів витримувати значні фізичні, психологічні, інтелектуальні, вольові та емоційні навантаження, зумовлені особливостями спортивної діяльності, без наслідків для стану здоров'я [5, 6, 7, 8].

Спортивні танці характеризуються рівнем прояву індивідуально-типологічних властивостей в процесі танцювальної діяльності. Адже, спортсмен повинен проявити на паркеті максимум своїх можливостей – швидкісні, координаційні та хореографічні.

Будь яка спортивна діяльність має елементи екстремальної діяльності, що виконується на межі людських зусиль для досягнення максимального результату. Більшість авторів вважає, що індивідуально-типологічні властивості вищої нервової діяльності є невід'ємними компонентами її структури і визначають ефективне функціонування всіх систем організму і психіки [9, 10, 11, 12, 13]. Не виникає сумніву, що саме стан індивідуально-типологічних властивостей у танцюристів обумовлює успішність спортивної діяльності.

В той же час, практично відсутні роботи, присвячені зв'язку між індивідуально-типологічними властивостями вищої нервової діяльності та рівнем успішності в спортивних танцях.

Ми передбачаємо, що індивідуально-типологічні властивості нервової системи мають зв'язок із ефективністю спортивної діяльності у спортивних танцях.

Мета дослідження – визначити особливості зв'язку між індивідуально-типологічними властивостями нервової системи та рівнем успішності у юних танцюристів.

Матеріали і методи дослідження. Для виявлення рівня успішності серед обстежених танцюристів було проведено тестування за п'ятьма спеціальними вправами, що визначають рівень засвоєння спеціальних навиків на технічну майстерність та хореографічну підготовку:

1. Темп і основний ритм («музикальність» – оцінка музикальності виконання в межах кожного такту). Танцювання в такт означає, що крок завершується за точно відтвореним рахунком. Дотримання основного ритму означає, що крок робиться протягом часу, відведеного для цього (наприклад: повільно або швидко) і дотримується відповідність між швидкими і повільними кроками.

2. Лінії корпусу (правильні елегантні лінії пари, які відповідають характеру стилізованого конкурсного танцю). Суддя оцінює правильність: лінії рук, лінії спини, лінії плечей, лінії стегон (положення тазу), лінії ніг, лінії голови і шиї, лівої і правої бокової лінії. Оцінки по кожній з ліній рівнозначні.

3. Рух («динаміка» – злите виконання фігур, рух, що відповідає характеру танцю, який виконується). Суддя повинен визначити: чи здійснюється рух відповідно до характеру танцю, оцінити підйоми й опускання, свінг і рівновагу пари (баланс). Надмірний свінг виправдує підвищення оцінки лише якщо рухи контролюються і при цьому дотримується рівновага. У латиноамериканських танцях необхідно оцінити пластику роботи корпусу, характерну для кожного танцю.

4. Робота стопи («техніка» – точне виконання фігур: напрямку руху ніг стосовно корпусу в різних позиціях, робота стопи). Суддя повинен визначити: правильність роботи всієї площини стопи, носка і п'ятки, поз і рухів, закритість позиції стоп, а також виразність і контроль руху ніг.

5. Презентація (артистичність, відображення характеру кожного танцю, поведінка на паркеті).

Для оцінки стану нервової системи було використано восьмикольоровий тест Люшера [14].

Для дослідження індивідуально-типологічних властивостей застосовувались наступні методи дослідження: функціональна рухливість та баланс нервових процесів, час простої зорово-моторної реакції та теппінг-тест. Всі методики є складовими комп'ютерної психодіагностичної системи «Мультипсихометр - 05» [15].

У дослідженні прийняли участь 32 кваліфікованих спортсменів, які займаються спортивним танцями, віком 15-16 років. Кожний спортсмен був оцінений за п'яти представленим критеріям успішності (по десятибальній системі за кожний критерій). Усі спортсмени були розподілені на дві групи: більш та менш успішні.

Перша група – танцівників із вищим рівнем успішності за спеціальними тестами – 12 осіб (>71 балів), друга група – менш успішні за спеціальними тестами – 20 осіб (< 70 балів).

Обробку отриманих результатів проводили з використанням комп'ютерних пакетів прикладних програм MS Excel та «Statistica 6.0». Оскільки показники, які аналізувалися, не підлягали закону нормального розподілу, то для визначення статистичної значущої різниці між вибірками використовували критерій знакових рангових сум Вілкоксона. Для демонстрації розподілу даних був задіяний інтерквартильний розмах, що вказував на першу (25% перцентиль) та третю квартиль (75%) [16, 17].

Результати дослідження та їх обговорення.

У **табл. 1** представлено результати кольорового тесту Люшера у танцівників із різним рівнем спортивної успішності.

Результати дослідження представлених в **табл. 1** свідчать про достовірно нижчі значення працездатності у групі менш успішних танцівників у танцівників із різним рівнем спортивної успішності.

Таблиця 1 – Результати тесту Люшера у танцівників із різним рівнем спортивної успішності (медіана, верхній та нижній квартилі)

Показники	Більш успішні танцівники (n = 12)	Менш успішні танцівники (n = 20)
Працездатність, ум.од.	12,00 11,00; 14,00	7,50* 6,50; 10,00
Втома, ум.од.	1,50 1,00; 2,00	3,00 2,00; 4,00
Тривога, ум.од.	0,5 0; 1,00	2,00* 1,00; 4,00
Вегетативний коефіцієнт, ум.од.	16,00 9,00; 17,00	10,50* 5,00; 15,00

Примітка: * – $p < 0,05$, порівняно із групою більш успішних танцівників.

Наявність більш достовірного значення показнику тривоги у танцівників із зниженим рівнем успішності вказує на процес зростання стресового стану, як наслідок зниження рівня загальної працездатності (**табл. 1**).

За показником вегетативного коефіцієнту виявляються достовірно вищі значення у танцівників із вищим рівнем успіху, порівняно із іншою групою спортсменів (**табл. 1**). Отриманий факт відображає наявність більшої активації симпатoadреналової системи у танцівників із зростанням рівня успішності.

Таким чином, висока працездатність та знижений рівень тривоги у танцівників із вищим рівнем успішності супроводжується зростанням активації симпатoadреналової системи внаслідок мобілізації адаптаційних ресурсів організму.

В **табл. 2** представлено середні значення показників за тестом «функціональної рухливості нервових процесів» у танцівників із різним рівнем спортивної успішності.

Таблиця 2 – Результати тесту «функціональної рухливості нервових процесів» у танцівників із різним проявом спортивної успішності (медіана, верхній та нижній квартилі)

Показники	Більш успішні танцівники (n = 12)	Менш успішні танцівники (n = 20)
Динамічність, ум.од.	73,70 66,50; 79,25	78,30 69,65; 83,40
Пропускна здатність зорового аналізатору, ум.од.	1,75 1,45; 1,85	1,80 1,50; 1,90
Граничний час переробки інформації, мс	320,00 290,00; 420,00	360,00* 340,00; 450,00

Примітка: * – $p < 0,05$, порівняно із групою більш успішних танцівників.

Аналіз результатів, представлених в **табл. 2**, вказує на відсутність достовірних відмінностей між показниками динамічності та пропускної здатності зорового аналізатору в тесті на швидкість переробки складної зорово-моторної реакції.

За показником граничного часу переробки інформації спостерігаються достовірні відмінності. Наявність нижчих значень граничного часу переробки інформації у успішних танцівників вказує на кращий рівень функціональної рухливості нервових процесів.

Таким чином, наявність високої рухливості нервових процесів є запорукою успішності у спортивних танцях.

В **табл. 3** представлено значення показників латентного часу простої зорово-моторної реакції у танцівників із різним рівнем спортивної успішності.

Згідно отриманих результатів у успішних танцівників виявляється менші абсолютні значення латентного часу простої зорово-моторної реакції та

Таблиця 3 – Результати тесту «латентний час простої зорово-моторної реакції» у танцівників із різним проявом спортивної успішності (медіана, верхній та нижній квартилі)

Показники	Більш успішні танцівники (n = 12)	Менш успішні танцівники (n = 20)
Латентний час простої зорово-моторної реакції, мс	245,80 230,50; 340,40	290,60* 250,50; 303,00
Стабільність, сV	18,15 13,62; 18,33	15,45* 12,00; 17,00

Примітка: * – $p < 0,05$, порівняно із групою більш успішних танцівників.

достовірно більші значення показнику стабільності реакції (**табл. 3**).

Отриманий факт говорить про вищу швидкість сприйняття та переробки зорової інформації у успішних танцівників порівняно із іншою групою спортсменів.

Показник стабільності реакції фактично є критерієм «кучності» відповіді при реагуванні спортсменом на зорові подразники. З точки зору психофізіологічної інтерпретації, стабільність зорово-моторної реакції відображає ступінь психоемоційного напруження [18, 19, 20]. Виходячи з цього, у успішних танцівників спостерігається зниження рівня психоемоційного напруження.

Таким чином, успішність у спортивних танцях обумовлюється зростанням швидкості сприйняття та переробки інформації та зниженням рівня психоемоційного напруження.

В **табл. 4** представлено значення показників балансу нервових процесів у танцівників із різним рівнем спортивної успішності.

Таблиця 4 – Результати тесту «баланс нервових процесів» у танцівників із різним проявом спортивної успішності (медіана, верхній та нижній квартилі)

Показники	Більш успішні танцівники (n = 12)	Менш успішні танцівники (n = 20)
Точність, ум.од.	2,90 2,50; 3,15	2,50 2,00; 3,40
Стабільність, ум.од.	3,80 3,25; 3,90	3,30* 2,80; 3,75
Збудження, мс	0,02 -0,25; 0,65	-0,15* -0,90; -0,03

Примітка: * – $p < 0,05$, порівняно із групою більш успішних танцівників.

Аналіз **табл. 4** свідчить про наявність достовірно більших значень стабільності серед успішних танцівників при відтворенні психомоторного акту. Цей результат вказує на більш організовану систему реалізації моторики серед успішних танцівників, порівняно із іншою групою спортсменів [21].

Показник збудження в успішних танцівників має позитивне значення, у менш успішних – негативне (**табл. 4**). Цей факт вказує на наявність в успішних танцівників балансу нервових процесів, в той час, як у менш успішних спостерігається переважання процесу збудження у центральній нервовій системі.

Таким чином, успішність у спортивних танцях має зв'язок із проявом балансу в нервових процесах, що сприяє більшій організації відтворення психомоторних навиків.

Значення показників теплінг-тесту у танцюристів із різним рівнем спортивної успішності представлено в **табл. 5**.

Таблиця 5 – Результати теплінг-тесту у танцівників із різним проявом спортивної успішності (медіана, верхній та нижній квартилі)

Показники	Більш успішні танцівники (n = 12)	Менш успішні танцівники (n = 20)
Частота торкань, к-ть	6,15 6,00; 6,60	6,10 5,60; 6,30
Лабільність, ум.од.	60,00 48,00; 68,60	64,00* 56,30; 70,50
Скважність, ум.од.	2,70 2,45; 3,10	2,60 2,40; 3,00
Стабільність, сV	10,50 10,00; 14,00	14,00* 12,00; 19,50

Примітка: * – $p < 0,05$, порівняно із групою більш успішних танцівників.

Виявлений знижений рівень стабільності в успішних танцівників вказує на зосередженість в умовах психомоторної реалізації, що узгоджується із зниженням лабільності нервових процесів.

Таким чином, успішність у спортивних танцях обумовлена наявністю зосередженості при виконанні моторних навиків із одночасним зниженням лабільності нервових процесів.

Висновки

1. Виявлено зв'язок між індивідуально-типологічними характеристиками вищої нервової діяльності та рівнем спортивної успішності у юних танцівників. Встановлено, що високому рівню успішності в спортивних танцях відповідає підвищена працездатність нервової системи та знижений рівень тривожності у юних спортсменів.
2. Наявність високої рухливості нервових процесів є запорукою успішності у спортивних танцях. Це, зокрема, відображається у зростанні швидкості сприйняття та переробки інформації в умовах психоемоційного напруження у юних танцівників із високим рівнем успішності.
3. Успішність у спортивних танцях пов'язана із наявністю балансу та зниженням лабільності нервових процесів, що сприяє більшій організації відтворення психомоторних навиків.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому нами планується впровадження результатів дослідження у підготовку кваліфікованих танцюристів, з метою удосконалення тренувального процесу.

Література

1. Омеляненко В. И. Суггестивный метод повышения качества исполнения спортивного бального танца / В. И. Омеляненко // Физическое воспитание студентов. – 2014. – № 6 – С. 49–53.
2. Соронович И. М. Особенно
3. сти функционального обеспечения соревновательной деятельности в спортивных танцах с учетом различий подготовленности партнеров / И. М. Соронович, Е. В. Чайковский, В. Пилевская // Физическое воспитание студентов. – 2013. – № 6 – С. 78–87.
4. Bria S. Physiological characteristics of elite sport-dancers / S. Bria, M. Bianco, C. Galvani [et al.] // The journal of sports medicine and physical fitness. – 2011. – Vol. 51 (2). – P. 194–203.
5. Павлов И. П. Полное собрание сочинений / И. П. Павлов. – Л. – М. : Изд-во АН СССР, 1951. – Т. 3, кн. 2. – 439 с.
6. Макаренко Н. Формирование свойств нейродинамических функций у спортсменов / Н. Макаренко, В. Лизогуб, А. Безкопыльный // Наука в олимпийском спорте. – 2005. – № 2. – С. 80–86.
7. Бачинська Н. В. Особливості планування тренувального процесу в змагальному періоді для спортсменів 13–15 років, які займаються бальними спортивними танцями / Н. В. Бачинська, А. В. Федоряка // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 2. – С. 13–17.
8. Ли Бо Совершенствование аэробных возможностей спортсменов в спортивных танцах / Ли Бо // Физическое воспитание студентов. – 2011. – № 2. – С. 64–66.
9. Drozdovski A. K. The connection between typological complexes of characteristics of the nervous system, temperaments, and personality types in the professions and sports / A. K. Drozdovski // Open access journal of sports medicine. – 2015. – Т. 6. – С. 161–168.
10. Ильин Е. П. Психофизиология состояний человека / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2005. – 412 с.
11. Korobeynikov G. V. Cognitive functions and success in choreography skills' formation in secondary school age dancers / G. V. Korobeynikov, V. V. Myshko, V. A. Pastukhova // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports. – 2017. – Vol. 21 (1). – P. 18–22.
12. Năstase V. D. The roll of sensations, perceptions and representations in learning dance sport / V. D. Năstase // Procedia-Social and Behavioral Sciences. – 2012. – Vol. 51. – P. 957–960.
13. Ильин Е. П. Психология спорта / Е. П. Ильин. – СПб. : «Издательский дом Питер», 2012. – 352 с.
14. Ермолаева Я. С. Уровень тревожности, как один из критериев эффективности эмоциональной устойчивости в спортивных танцах / Я. С. Ермолаева // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 2. – С. 22–25.

15. Ермаков С. С. Психологические тесты в сети Интернет и перспективы их применения в спортивной практике / С. С. Ермаков // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. – 2004. – № 3. – С. 8–24.
16. Руководство к аппаратно-программному психодиагностическому комплексу Мультипсихометр–05 / Под руководством к.т.н. К. В. Сугоняева. – М., 2008. – Ч. 1.
17. Філімонова Н. Б. Статистичний аналіз даних відповідно до засад науково обґрунтованої медицини. Первинний аналіз кількісних даних, подання результатів експерименту / Н. Б. Філімонова, І. О. Філь, Т. С. Михайлова // Медицина залізничного транспорту України. – 2004. – № 4. – С. 30–38.
18. Антомонов М. Ю. Математическая обработка и анализ медико-биологических данных / М. Ю. Антомонов. – К. : Фірма малого друку, 2006. – С. 71.
19. Макаренко М. В. Онтогенез психофізіологічних функцій людини / М. В. Макаренко. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – Т. 255. – С. 142.
20. Khudolii O. M. Factorial model of motor fitness of junior forms' boys / O. M. Khudolii, S. S. Iermakov, K. V. Ananchenko // Journal of Physical Education and Sport. – 2015. – № 15 (3). – P. 585–591.
21. Korobeynikov G. Information processing and emotional response in elite athletes / G. Korobeynikov, L. Korobeinikova, B. Mytskan, A. Chernozub, W. J. Cynarski // Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts. – 2017. – Vol. 17 (2). – P. 41–50.
22. Шутова С. В. Сенсомоторные реакции как характеристика функционального состояния ЦНС / С. В. Шутова, И. В. Муравьева // Вестник Тамбовского университета. Серия: Естественные и технические науки. – 2013. – Т. 18. – С. 3–5.

References

1. Omelchenko VI Suggestivniy metod povsheniya kachestva sportivnogo balnogo tanca. *Fizicheskoye vospitaniye studentov*. 2014; 6: 49-53. [Russian].
2. Soronovich IM, Chaikovskiy EV, Pilevskaya V Osobennosti funktsionalnogo obespecheniya sorevnovatelnoy dejatel'nosti v sportivnih tancach s uchedom razlichnoy podgotovlennosti partnerov. *Fizicheskoye vospitaniye studentov*. 2013; 6: 78-87. [Russian].
3. Bria S, Bianco M, Galvani C, Palmieri V, Zeppilli P, Faina M. Physiological characteristics of elite sport-dancers. *The journal of sports medicine and physical fitness*. 2013; 51 (2): 194-203. PMID: 21681152.
4. Pavlov IP. *Polnoe sobranie sochineniy*: L-M: ANSSSR. 1951; Kn. 2: 439 s. [Russian].
5. Makarenko N, Lizogub V, Bezkopilnyy A. Formirovaniye svoystv neurodinamicheskikh funktsiy sportsmenov. *Nauka v olimpiyskom sporte*. 2005; 2: 80-6. [Russian].
6. Bachinskaya NV. Osoblivosti planuvannya trenuval'nogo procesu v zmagal'nov periode dlia sportsmenov 13-15 rokiv, yakі zaimautsia bal'nimi tancami. *Pedagogica, psychologia ta medico-biologichni problem fizichnogo vihovannya i sportu*. 2010; 2: 13-7. [Ukraine].
7. Li Bo Sovershenstvovaniye aerobnih vozmozhnostey sportsmenov v sportivnih tancach. *Fizicheskoye vospitaniye studentov*. 2011; 2: 64-6. [Russian].
8. Drozdovski AK. The connection between typological complexes of characteristics of the nervous system, temperaments, and personality types in the professions and sports. *Open access journal of sports medicine*. 2015; 6: 161-168. PMID: PMC4445952. doi: 10.2147/OAJSM.S75612.
9. Il'in YeP. *Psikhofiziologiya sostoyaniy cheloveka*. Sankt-Peterburg: Piter; 2005. 412 s. [Russian].
10. Korobeynikov GV, Myshko VV, Pastukhova VA. Cognitive functions and success in choreography skills' formation in secondary school age dancers. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. 2017; 21 (1): 18-22. doi:10.15561/18189172.2017.0103.
11. Năstase VD. The roll of sensations, perceptions and representations in learning dance sport. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2012; 51: 957-60. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.269>.
12. Il'in YeP. *Psychologia sporta*. Sankt-Peterburg: Piter; 2012. 352 s. [Russian].
13. Ermolaeva YS. Uroven trevojnosti, kak odin iz kriteriev effektivnosti emocionalnoy ustoichivosty v sportivnih tancach. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. 2015; 2: 22-5. [Russian].
14. Iermakov S. Psichologicheskie testy v sety Internet i perspektivy ih primeneniya v sportivnoy practice. *Fizicheskoye vospitaniye studentov tvorcheskikh specialnostey*. 2004; 3: 8-24. [Russian].
15. *Rukovodstvo k apparatno-programmnomu psikhodiagnosticheskomu kompleksu Multipsikhometr–05*. Pod rukovodstvom KV Suhonyaeva. M; 2008. Part 1. [Russian].
16. Filimonova NB, Fil IO, Mikhaylova TS. Statistichniy analiz danih vidpovidno do zasad naukovo obgruntovanoi meditsini. Pervinniy analiz kil'kisnikh danih, podannya rezultativ eksperimentu. *Meditsina zaliznichnoho transportu Ukraini*. 2004; 4: 30-8. [Ukrainian].
17. Antomonov MU. *Matematicheskaya obrabotka i analiz medico-biologicheskikh dannih*. K: Firma malogo drucu; 2006. 71 s. [Russian].
18. Makarenko MV *Ontogenez psichofiziologicheskikh funktsiy ludiny*. Cherkassy: Vertikal; 2011. 142 s. [Ukrainian].

19. Khudolii OM, Iermakov SS, Ananchenko KV. Factorial model of motor fitness of junior forms' boys. *Journal of Physical Education and Sport*. 2015; 15 (3); 585-91.
20. Korobeynikov G, Korobeinikova L, Mytskan B, Chernozub A, Cynarski WJ. Information processing and emotional response in elite athletes. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts*. 2017; 17 (2): 41-50. DOI 10.14589/ido.17.2.5.
21. Shutova SV, Muraveva IV Sensomotornie reactii kak haracteristica funkcionalnogo sostoyania CNS. *Vestnik Tambovskogo universiteta. Seria estestvennie nauki*. 2013; 18: 3-5. [Russian].

УДК 796.072.2

ИНДИВИДУАЛЬНО-ТИПОЛОГИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА У ЮНЫХ ТАНЦОРОВ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ УСПЕШНОСТИ

Коробейников Г. В., Мишко В. В., Чернозуб А. А.

Резюме. Исследовалась связь индивидуально-типологических свойств нервной системы у юных танцоров с спортивной успешностью. Было обследовано 32 квалифицированных спортсмена в возрасте 15–16 лет. Выявлено, что высокая работоспособность и сниженный уровень тревоги у танцоров с высоким уровнем успешности сопровождается ростом активации симпатoadренальной системы вследствие мобилизации адаптационных ресурсов организма. Наличие высокой подвижности нервных процессов и рост скорости восприятия и переработки информации со снижением уровня психоэмоционального напряжения является залогом успешности в спортивных танцах. Доказано, что успешность в спортивных танцах имеет связь с проявлением баланса в нервных процессах, способствует большей организации воспроизводства психомоторных навыков и обусловлена наличием сосредоточенности при выполнении моторных навыков с одновременным снижением лабильности нервных процессов.

Ключевые слова: индивидуально-типологические свойства, юные танцоры, успешность в спортивных танцах.

UDC 796.072.2

Individual-Typological Characteristics of Young Dancers with Different Success Levels

Korobeynikov G. V., Myshko V. V., Chernozub A. A.

Abstract. The research concerns the study of young dancers' individual-typological characteristics, their influence on real functioning of nervous system, and hereditary factors. Manifestation of individual-typological characteristics of nervous system indicates the possibilities of athletes to withstand of significant of physical, psychological, intellectual, volitional and emotional load which is related with peculiarities of sport activity and has no consequences for health state. Sport dancing is described by the level of manifestation individual-typological characteristics of nervous system during dancing activities. We believe that individual-typological characteristics of nervous system are interrelated with the success of dancing sport activity.

The purpose of the article was to determine the peculiarities of relation between young dancers' individual-typological characteristics of nervous system and their level of success.

Methods and materials. We tested young dancers to determine their success level. Young dancers had to fulfill five special exercises related with the assimilation level of skills in technical mastery and choreography preparation.

The following methods were used to conduct the research on individual-typological characteristics: functional mobility and balance of nervous process, time of simple visual-motor reaction and tapping-test. All of the methods include computer psycho-diagnostics system «Multipsychometer - 05».

32 qualified athletes who engaged in sport dances aged 15–16 were examined. All athletes were estimated by five criteria of success then divided into two groups: high and low success.

Results and discussion. As a result of research we revealed that high capacity and low anxiety in dancers with high level of success were accompanied by increasing activity of sympathy-adrenal system and mobilization of organism's adaptation resources. The success in sport dancing is interrelated with high labiality of nervous process, increasing of informational processing speed, and low psycho-emotional tension. It was also proved that success in sport dancing is related with manifestation of nervous processes balance. At the same time the observed young dancers promote to more organization and concentration during the psychomotor skills reproduction, and nervous process labiality reduction.

Further research should be connected with introducing the obtained results into the training process of young dancers.

Keywords: individual-typological characteristics, young dancer, success in sport dancing.

Стаття надійшла 01.11.2017 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування